

פניית חמאס לזירה הבינלאומית – ממאבק אסלאמי למאבק מוסרי גלובלי

בת-שבע נוייר ואופיר דיין | 28 בינואר, 2026 | גיליון 2092

במאמר זה נבחן המסמך המסכם את המלחמה, אשר פרסם חמאס בדצמבר 2025, תוך התמקדות במאבק הנרטיבים המתעצם בינו לבין ישראל. חמאס פונה לשלושה קהלי יעד – הציבור הפלסטיני והערבי, ישראל, והקהילה הבינלאומית. במאמר נדונה במיוחד פנייתו לקהל המערבי בעיקר באנגלית ותוך שימוש בעולם מושגים הרווח בקרב, למשל שימוש במונח "לוחמי חופש" לתיאור מחבלי החמאס. כן נוקט חמאס "גזלות דעת" (gaslighting), עושה שימוש מתוחכם בעיתונאים ובמשפיענים ברשתות החברתיות לשם העברת אשמה מהארגון לישראל וליבוי שיח זכויות אדם נגדה. מטרת מאמצים אלה היא למצב את הסכסוך הישראלי-פלסטיני כעניין מוסרי הדורש התייבבות לצד הפלסטינים. לפי תוצאות סקרי דעת קהל, מחאות ואירועי סולידריות עם הפלסטינים שנערכו במהלך המלחמה – מטרה זו אף הושגה במידת מה.

פרסומיו השונים של חמאס פונים לשלושה קהלי יעד מרכזיים – הציבור הפלסטיני והערבי, מדינת ישראל ואזרחיה, והזירה הבינלאומית. לציבור הפלסטיני חותר חמאס [לשדר](#) עמידות ואחיזה רעיונית איתנה כדי לגייס לגיטימציה פנימית ולתקיפת ישראל. מהציבור הערבי מעוניין חמאס לקבל תמיכה פוליטית ורעיונית. לציבור הישראלי הוא מנסה לשדר מסרי הרתעה ולעורר פחד, בלבול ודה-מורליזציה. מאמר זה מתמקד בקהל היעד השלישי – הזירה הבינלאומית – ובנרטיבים שחמאס מציב מול הנרטיבים של ישראל ותומכיה. המסמך "[מבול אל-אקצא: שנתיים של עמידות והרצון בשחרור](#)", שפרסם חמאס בדצמבר 2025 לסיכום המלחמה עם ישראל, מספק הזדמנות לבחינת אותם נרטיבים, אלה שנבנו באופן יזום ואלה שנבנו כדי לסתור או להתמודד עם טענות ונרטיבים ישראליים. כמו פרסומים אחרים שפרסם בשנים האחרונות, חמאס מנסה להתכתב עם דעת הקהל המערבית על ידי אימוץ מונחים מערביים לתיאור תופעות אסלמיסטיות, דוגמת הכינוי "לוחמי חופש" המובא בסוגריים לאחר תיאור ה"אבירים" וה"מוג'הדין", שהם אנשי חמאס. יצוין שכינוי זה מופיע רק בגרסה האנגלית של המסמך בעודו נעדר מגרסתו בערבית.

במכלול, מסמך חמאס – רווי השקרים, היפוכים – ייחוס לישראל מעשים של הארגון, האמיתות וחצאי האמיתות – מתפקד כנרטיב שאינו רק הגנה על הארגון ומעשיו, אלא הצהרה על אודות עצם אופי המאבק. נרטיב זה עוקר אותו מן המרחב האזורי וממצב אותו כמאבק למען האנושות כולה. במסגרת זו, ישראל מוצגת כהתגלמות כל מה שה"עולם החופשי" אמור לדחות. מי שנחשבה פעם למגדלור של דמוקרטיה, ה"יולה בג'ונגל", מדומיינת מחדש כמי שהפכה לג'ונגל, כשהיא מתחפשת ל"יולה". בהציגו

את ישראל כמוקד הכשל המוסרי של העולם, המסמך מהדהד גם נרטיבים אנטישמיים ישנים, שבהם היהודים מוצגים כהתגלמות כל מה שנתפס כמושחת, מסוכן או בלתי־אנושי.

מרטוריקה אסלאמית לרטוריקה מערבית

בתחילת דרכו, חמאס השתמש לרוב ברטוריקה אסלאמית ולא הרבה לנקוט מונחים מערביים. במובן זה ניכרים הבדלים מהותיים בין [האמנה](#) שפרסם חמאס עם הקמתו, שבו הוא שוטח את עקרונותיו, לבין מסמכים מאוחרים יותר שפרסם. האמנה משנת 1988 הינה מסמך אסלאמי דתי היוצא בנחרצות בוטה נגד חילוניות, בניגוד למסמכים מאוחרים, שבהם חמאס נוקט שפה חילונית-מערבית העוסקת בזכויות אדם, במשפט ובמוסר שאינו דתי. דתיותה של האמנה מתבטאת בשימוש רב בפסוקים מהקוראן, לעומת מסמכים אחרים שבהם הפסוקים הדתיים מופיעים בעיקר בפסקאות המבוא. האמנה מקשרת בברור את חמאס לתנועת האחים המוסלמים, זיקה שממנה נמנע חמאס במסמך מדצמבר 2025, ואף מציגה גישה שמרנית מאוד לתפקידים מגדריים, שלא הייתה מתקבלת בקרב קהלים מערביים שאליהם מופנים מסמכים מאוחרים יותר.

הבדל מרכזי נוסף בין מסמך סיכום המלחמה ובין אמנת חמאס נוגע לקהלים הנדרשים לפעול למען הפלסטינים. בעוד האמנה מציבה את הסוגייה הפלסטינית כסוגייה אסלאמית, שכל מוסלמי בעולם צריך לפעול למענה, כיום חמאס מציב את הסוגייה כבינלאומית, הדורשת את התערבותם המיידית של כל אזרחי העולם הרואים עצמם נאורים ומוסריים. למעשה, חמאס מנסה (ומצליח במידת מה) להפוך את הסוגייה הפלסטינית לאבן בוחן למוסריותם של חברות ויחידים במערב. בכך, חמאס "מבנאם" מוסרית את הסכסוך, וזאת בניגוד לבנאום הפוליטי שלו לאורך השנים. בנוסף, בעוד שעד כה אש"ף ומאוחר יותר הרשות הפלסטינית ייצגו את הסוגייה, כעת מנסה חמאס להפוך למייצג בזירה הבינלאומית.

גישה זו של חמאס אינה חדשה. השינוי הרטורי וכסות ה"התמערבות" של חמאס נכרו בשנת 2017, עם פרסומו של "[מסמך העקרונות](#) וקווי המדיניות הכלליים" המציג גישה הומניסטית וסובלנית יחסית כלפי חילוניות. שינוי זה משקף ככל הנראה את מקומו של חמאס בשנים האחרונות בזירה הבינלאומית. בעוד שבעבר היה חמאס ארגון מוקצה, הוא הפך מוכר וזכה שאפשר לנהל איתו שיח, כפי שניכר בין היתר בקשריו עם טורקיה (מדינה חברה בנאט"ו), קטר (בת ברית של ארצות הברית), ומקבלתו בקרב קהלים מערביים שונים, [בדגש](#) על קמפוסים וארגוני חברה אזרחית. עם ההכרה בחמאס בקרב קהלים מסוימים הגיעה גם ההבנה החמאסית שיש לממש את פוטנציאל גיוס הלגיטימציה בקרב אזרחים במערב.

בינואר 2024, מספר חודשים לאחר מתקפת ה-7 באוקטובר 2023, חמאס פרסם [מסמך](#) "הנרטיב שלנו" נוסף, כמעין כתב הגנה מפני הביקורת שהוטחה בו לאחר המתקפה הרצחנית. גם במסמך זה משתמש חמאס ברטוריקה מערבית יותר. הוא קצר בהרבה ומקיף פחות ממסמך סיכום המלחמה, אבל הוא מניח את היסודות למסמך שפורסם כשנתיים לאחר מכן, אשר בו ניכר שחמאס מרוצה מהתמיכה הבינלאומית לו זכה במהלך המלחמה ומכשולן ההסברה הישראלית. במקום לנסות להסתיר את פשעיו, הוא פונה למתקפה ישירה נגד מדינת ישראל, על פעולותיה במלחמה. יתרה מכך, המסמך קורא לטבח "יום החציה המפואר", מה שמצביע על גאווה בו – גם בפני קהל דובר אנגלית. יוזכר ש"החציה" אינו מונח ניטרלי, אלא מזכיר את המינוח המצרי להאדרת המהלך שננקט בפתיחת מלחמת יום הכיפורים.

ישראל, לעומת זאת, לא הציעה מענה מספק לטענות אלה של חמאס ולתיעודי ההרג וההרג הקשים שיצאו מרצועת עזה, ולא יזמה מאמצים מספקים לניסוח ולהפצת מסריה. ייתכן שהסיבה לכך היא שישאל ביקשה להימנע מהעצמת הנרטיבים של חמאס על ידי תגובה להם, אך כך נותרה זירת דעת הקהל במערב פתוחה להפצת הנרטיבים החמאסיים. יתרה מכך, ישראל בחרה לא להדגיש את מאמציה לפעול בהתאם לדין הבינלאומי, מה ששיחק ליד חמאס שטען שישאל הפרה את אותו הדין.

מוסריות חמאס מול אי המוסריות של ישראל

בניגוד ל"ציוניים" שמוציגים כלא-אנושיים, כותבי המסמך טוענים ש"הרג אזרחים הוא לא חלק מהדת, המוסר, או החינוך שלנו, ואנחנו נמנעים מכך ככל שאנחנו יכולים". זהו ניסיון ל"gaslighting". כלומר, לגרום לאנשים לפקפק באמיתות הדברים שהם חוו על בשרם, במקרה של תושבי מערב הנגב והמבקרים באזור, או במה שראו בעיניהם, או מקרובים, מכרים ואמצעי התקשורת. אפשר שאמירה זו משקפת גם ניסיון התגוננות מפני מוסלמים שהזדעזעו ממעשי חמאס. חשוב מכך, היא מנוגדת באופן מוחלט לפקודות של מפקדי חמאס לפקודיהם, כפי שנמצאו על גופותיהם של אותם מחבלים במהלך טיהור עוטף עזה ממחבלים, וכפי שנכתבו במסמכים שנמצאו על ידי כוחות צה"ל במהלך פעילותם ברצועה. כך למשל, על גופתו של מחבל שאותר בקיבוץ מפלסים, נמצאו [פקודות מבצע](#) המורות לו ולשותפיו לחטוף אזרחים, בנוסף לחיילים. באותן פקודות נכתב שעל מנת לגרום לאימה בקרב ישראלים רבים ככל האפשר, יש לגרש אזרחים מבתייהם ולהרוג כמה שיותר אנשים. פקודות אלה מגובות גם [במסמך](#) שנכתב על ידי מנהיג חמאס דאז, יחיא סינוואר, המעודד את המחבלים להרוג ומדגיש שעליהם לצלם את הזוועות ולהפיצן כדי להשיג מספר מטרות אסטרטגיות מול קהלי יעד שונים. את הקהל הערבי, קיווה סינוואר, התיעודים יעודדו להצטרף לאלימות נגד יהודים, ואת היהודים הם יעודדו לברוח ולהגר. למרות שחמאס טוען שהדבר לא תואם את ערכי האסלאם, המסמך שנכתב על ידי יחיא סינוואר נפתח במילים "בשמו של אללה הרחום והחנון, שבחים לאללה, שליט העולמות", מה שמעמיד בספק רב את הסברה שמנסחי המסמך והארגון שמטעמו פורסם לא רואים במעשים אלה מחויבות דתית, כפי שראה זאת מנהיגם הנערץ.

על מנת להתרחק מתדמית המחבלים שרוצחים אזרחים, המסמך מוסיף וטוען ש"הרג אזרחים, ביצוע מעשי טבח אכזריים, וטיהור אתני הן התנהגויות ציוניות מאז הקמת הישות [ישראל], ויש אלפי ראיות חד-משמעיות שמוכיחות את זה, ולא משאירות מקום לספק או ויכוח". ניסיון זה להאשים את ישראל בפשעים שחמאס עצמו מואשם בהם הוא חלק מפרקטיקה של הסטת האשמה מהמקרבן אל הקורבן. באופן לא מפתיע, מאמץ זה התפשט גם למערב, שבחלקים ממנו ניכרת שכחה סלקטיבית של הפשעים שביצע חמאס וזיכרון סלקטיבי של פעולותיה של ישראל במהלך המלחמה.

שלילת הלגיטימציה של ישראל ומיתוגה כמדינה מערבית

היבט חשוב לא פחות באמירה הזו, הוא שלטענת חמאס, ישראל "הרגה אזרחים, ביצעה מעשי טבח אכזריים" כדפוס של "התנהגות ציונית מאז הקמת הישות" ולא כמקרה חריג. לכן, יש לראות את ישראל לא רק כמדינה במלחמה, ואפילו לא רק כמי שביצעה פשעים חמורים נגד הפלסטינים, אלא כישות שעצם קיומה מושתתת וקשור במעשים נפשעים מסוג זה. טענה זו מייצרת דה-לגיטימציה מוחלטת לישראל, שהרי ל"ישות" שהוקמה על בסיס זה לא אמורה להיות זכות קיום.

לצד הניסיון לשלול את זכות קיומה של ישראל ומתוך הבנה ששלילה זו לא תזכה אולי לתמיכה גורפת במערב, חמאס מנסה במסמך זה לשלול את מיתונה של ישראל כמדינה מערבית. המתקפה של ה-7 באוקטובר סייעה לערער את מעמדה של ישראל כ"דמוקרטיה היחידה במזרח התיכון". לאורך מספר סעיפים, הטקסט אינו מסתפק בערעור על אופייה הדמוקרטי של ישראל, אלא מצייר אותה כבוגדת בערכים המערביים הליברליים שהיא טוענת לייצג. בשל כך, נטען במסמך, "הישות הישראלית הפכה ממבצר של ציוויליזציה מערבית לנטל פוליטי עבור בנות בריתה שכבר לא רואות בה הדמוקרטיה היחידה במזרח התיכון". תמונות של ילדים שנהרגו ברצועה מוצגות כ"פניה החדשות של ישראל", ההרס בעזה משמש ראיה מכרעת לקריסתה המוסרית ובידודה המעמיק כמדינה מצורעת נחגג.

למעשה, חמאס מסלף את משמעותם האמיתית של זכויות אדם ומונחים משפטיים והופך אותם לכלי נשק במלחמתו נגד ישראל. המסמך מדגיש שהמונחים "רצח עם" ו"קולוניאליזם של מתנחלים" הפכו חלק מהלקסיקון הגלובלי בדיון על העניין הפלסטיני, אך המטרה אינה ניצחון רטורי בלבד. הטקסט מציג את "פלסטין" כסטנדרט מוסרי חדש, מעין אבן בוחן לצדק, חירות וזכויות אדם, וכך ממקם מחדש את העימות כמבחן המוסריות המרכזי של זמננו. כלומר, אדם מערבי אשר רוצה לראות עצמו נאור וצודק חייב לתמוך במטרה זו ולדבר בשמה. הסעיף מגיע לשיא בטענה שדעת הקהל העולמית פנתה נגד ישראל ולטובת הפלסטינים. הוא מצטט סקרים כדי לבסס טיעון זה, ובפרט סקר של [Harris Poll](#) שנערך עם אוניברסיטת הרווארד, המפורש במסמך כמראה כי 60% מבני 18-24 (דור ה-Z) תומכים בחמאס ולא בישראל (בפועל, שיעור זה של נשאלים התנגד לדרך שבה מנהל הנשיא טראמפ את המלחמה). ה"נצחון" מוצג לא רק כפלסטיני בלבד, אלא כניצחון של האנושות כולה.

מרכזיות מלחמת הנרטיבים בפעילות חמאס

דוגמה בולטת לחשיבות שמייחס חמאס למלחמת התודעה מול ישראל היא הכללתם של העיתונאים בקטגוריית "הגיבורים האזרחיים", כשלצידם אנשי רפואה, שוטרים ואנשי הגנה אזרחית. לכאורה, העיתונאים אינם קשורים לקבוצה זו, אך לא כך הדבר כאשר המלחמה היא תודעתית לא פחות מאשר היא קינטית, המצריכה אנשי רפואה, שוטרים ואנשי הגנה אזרחית. הדגשת חלקם של העיתונאים שירתה את חמאס וסייעה לארגון להצטייר כחולק ערכים משותפים עם המערב, בדגש על חופש העיתונות. כדי להדגיש היבט זה, הקפיד חמאס לציין שהיא הרגה עיתונאים ומנעה כניסת אמצעי תקשורת לרצועת עזה. זאת למרות שישראל הוכיחה שרבים מהעיתונאים שנהרגו היו פעילים בארגוני טרור, ובנוסף יזמה כניסה של תקשורת בינלאומית לרצועה, הגם שבליקוי קציני צה"ל. חמאס יודע שהטענות הישראליות שהוצגו לא מתקבלות על ידי הקהילה הבינלאומית, כפי שניתן ללמוד [מעתירה](#) של "עיתונאים ללא גבולות" לבית המשפט העליון בטענה שישראל לא מאפשרת לעיתונאים לדווח מעזה, ולכן ממשיך להעלות נקודה זו בפרסומיו בכוונה להסב נזק לתדמיתה. יתר על כן, לאורך המלחמה השתמש חמאס בכלי התקשורת באופן נבון ואסטרטגי במיוחד. לפי מסמכי הארגון, רשת אל ג'זירה הקטארית [שימשה](#) זרוע תעמולה שלו וזכתה ממנו לשיתוף פעולה מלא שהיטיב עם שני הצדדים. משפיעני הרשת, ה"מקבילים" לעיתונאים ברשתות החברתיות, אף קיבלו גישה לבכירי חמאס ולאזורי הרס ולחימה.

סיכום

האסטרטגיה הנרטיבית של חמאס לאחר המלחמה, כפי שהיא משתקפת במסמך הסיכום שפרסם הארגון, אינה בגדר תעמולה מקרית אלא היא חלק מקמפיין שכנוע מתוזמר, המיועד בראש ובראשונה

לקהלים בינלאומיים. באמצעות שימוש בשפה ובמטבעות לשון מקובלים ובעלי משמעות מוסרית וערכית בדמוקרטיה ליברליות - זכויות אדם, חוק בינלאומי, אנטי־גזענות, שחרור וקורבנות - מבקש חמאס להסיט את הסכסוך ממחלוקת דתית, מדינית-טריטוריאלית או ביטחונית להקשר מוסרי אוניברסלי, שבמסגרתו גם ניטרליות איננה מתקבלת, לא כל שכן תמיכה בישראל. ארגו הכלים שמציג המסמך, ביניהם מיתוג מחדש של מחוללי טרור כ"לוחמי חופש", הסטת אחריות ואשמה, וניכוס של שפת המשפט הבינלאומי נועד לשחוק את הלגיטימיות הבסיסית של ישראל ולגייס לחץ חיצוני כנכס אסטרטגי. גם אם יש להתייחס בזהירות לסקרים, הטענה המרכזית עומדת בעינה: חמאס משקיע ב"עוצמה רכה" הפונה למערב כזירת מאבק מרכזית, והבנת חזית זו חיונית להערכת תרגומם של נרטיבים להישגים תרבותיים ופוליטיים.

לפיכך, ראוי שישראל תתמודד עם הטענות שמציג חמאס באורח שיטתי ועקבי, תוך הפרחתן באמצעות שימוש בחומרים ויזואליים והתאמת שפתה לשפתם של קהלי היעד שלה במערב. במהלך השנתיים של המלחמה, ישראל כמו קפאה על השמרים וביטלה כל נרטיב חמאסי כתעמולה או כטרור פסיכולוגי, ובכך לכאורה חסכה מעצמה את הצורך להתמודד עימו. ואולם, גם אם הנרטיבים שהפיץ חמאס אלה אכן מהווים תעמולה או טרור פסיכולוגי, רבים במערב מאמצים אותם, ועל כן על ישראל לתת עליהם את הדעת בכובד ראש. את זה יכולה ישראל לעשות בין היתר על ידי הצבת דוברים ישראלים אזרחיים רשמיים בתקשורת הבינלאומית באופן נרחב ותוך מיקוד רציף בקהלי יעד חשובים.

עורכי הסדרה: ענת קורץ ואלדד שביט